

ONZE NOTABELEN 14.

Hervormde kerk

DE TUIN LANGS DE KERKLAAN

Al in de oorlogsjaren (1940-'45) maakte het Gemeentebestuur, dat in die tijd alleen maar uit het College van B.en W. bestond - de Gemeenteraad was door de bezetter afgeschaft - reeds plannen voor de naoorlogse uitbreiding van het woningbezit. Men had er ook al een naam voor bedacht: Uitbreidingsplan Het Hof. Wij kennen dit onder de naam Hofplan. Het was de gemeente niet alleen om land van de Hofboerderij, maar ook om dat van de diaconie - de bedrijven van Frans van den Berg en Niek Boon - te doen. De gehele voormalige tuin van Doornbos dus. Op de vergadering van 14 juli 1944 van de diaconie werd dit verzoek van het Gemeentebestuur om deze tuinen te kopen, besproken en afgewezen. Maar uiteindelijk is de uitbreiding van het woningbestand ten koste van de tuinderijen langs de Kerklaan er toch gekomen.

Pachter Boon zag de bui al hangen. Hij had toch al een flink deel van zijn tuin moeten inleveren. Op den duur zou er voor hem aan de Kerklaan niets meer te verdienen zijn.

In het jaar 1950 verliet hij met zijn gezin Wateringen en vestigde zich als tuinder aan de Pijletuinen te Naaldwijk. In zijn plaats werd de diaconie-tuin verhuurd aan L.W. Groen, inwoner van Wateringen.

Na het vertrek van Niek Boon in 1950 was het met de tuinbouw aan de Kerklaan snel gedaan. Voor de nieuwe nieuwe pachter, Lauw Groen, was de slinkende tuin geen bezwaar, daar hij reeds een tuinbouwbedrijf in Kwintsheul had. In 1953 kocht hij van de diaconie het door hem bewoonde huis aan de Kerklaan en een klein gedeelte van de tuin met enkele kassen. Heden ten dage is alle tuinbouw daar nu verdwenen, maar het huis dat de diaconie in 1910 door Corn. de Zoete Sr. liet bouwen, staat er nog altijd. In vrijwel dezelfde staat.

In 1957 verkocht de diaconie het huis in het Slop van Doornbos aan Andries Loch, de bewoner. Het was het originele huis van de Doornbossen, die het in de 19e eeuw bewoonden. In die tussenliggende jaren 1953 en 1957 bouwden o.a. de Wateringse aannemers Kerst Oosterhoff en Jan Spanjersberg er naar hartelust. Nieuwe straten en huizen ontstonden.

Ook de andere zijde van de Kerklaan onderging dezelfde behandeling. De tuinderijen aan weerszijden verdwenen. Wat aan tuin overbleef zijn de voortuintjes van de aangrenzende huizen. Gaande over de Kerklaan herinnert het oude tuindershuis nog aan de tuinbouwgewassen die hier vroeger welig groeiden. En niet te vergeten de Vliet die in een koker onder de Kerklaan door duikt om een eind verder bij de Egmondlaan op zijn reis naar het gemaal in het Oosteinde, weer te voorschijn te komen.

Het was een brede sloot die de vroegere tuin in tweeën deelde. Denkend aan vroeger zien we Van der Velden met zijn bezweet gezicht en zijn gieters nog voor ons. Op warme zomerdagen bezig, om vanuit de sloot zijn gewassen te begieten.

DE TUIN LANGS DE HOFBOERDERIJ

Maar wat gebeurde er met het andere gedeelte van de tuin van Doornbos? Toen de diakenen in 1910 de tuin aankochten, vonden zij daar als pachter Willem Knoppert, die het huis in het slop aan het Plein bewoonde en de gehele tuin in huur had. De diaconie deelde de tuin in tweeën. Knoppert bleef in zijn huis wonen en kreeg het westelijk gedeelte van de tuin. Huis

en tuin waren, als vanouds, bereikbaar via het brede slop.

Moeilijk bereikbaar was de tuin voor de materialen, zoals mest, die per schuit werden aangevoerd. Volgens een oud recht mocht de schipper gebruik maken van de buitenvijver van de Hofboerderij, die bij de molen in verbinding stond met de Wateringse Vaart. Het afladen geschiedde dan dwars over de laan van Eendenburg die aan de tuin van Knoppert grensde.

Zoals we reeds zagen werd er voor de pachter van het andere gedeelte van de tuin, Cornelis van der Lely, aan de Kerklaan een huis gebouwd. Vanaf die tijd was daar de ingang van de tuin aan de Kerklaan.

Willem Knoppert die al vanaf 1890 daar huisde en tuinde bleef nog lange tijd doorwerken, ook na zijn 65ste. De A.O.W.-uitkering was er toen nog niet. In 1924, hij was toen 78 jaar, zegde hij de huur op en stopte met werken. Nog vijf jaar heeft hij een rustiger leven kunnen leiden. In 1929 stierf hij op 83-jarige leeftijd.

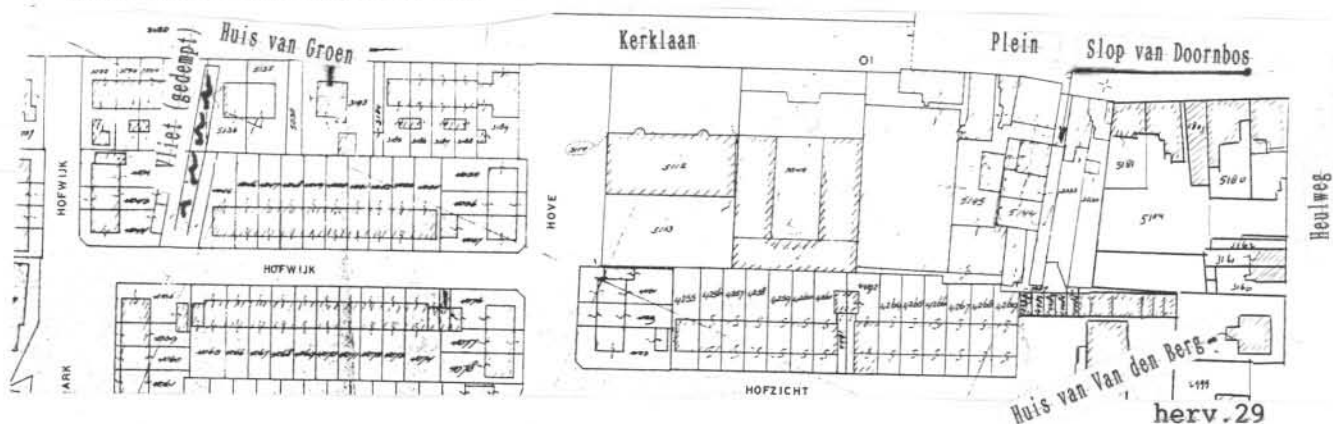
Ook voor de tuin van Knoppert dienden zich al vroeg kopers aan. Al in 1913. Eén van de eersten was Jacob van der Wel, bouwman aan de Bovendijk: de Schoutswoning. Op zijn Waterings: de Schouwoning. In die tijd was van der Wel president-kerkvoogd. Tien jaar tevoren was hij Pieter van der Plas, de weldoener van onze kerk, als zodanig opgevolgd. Ook was hij lid van de Gemeenteraad, de enige protestant trouwens in dat geëerd college. Ook was hij medeoprichter en oprichter van de Christelijke school, de latere Pieter van der Plasschool.

Jacob van der Wel had in 1912 de boerderij aan zijn zoon Pleun overgedaan en woonde tijdelijk in een huis aan het Oosteinde. Zijn bedoeling was om op een rustig plekje in de kom van het dorp te gaan wonen. Hij had zijn oog laten vallen op een perceel grond aan de Heulweg, achter het Café van Jan de Boer. Dat café stond op de hoek van het Plein en de Heulweg. Het land, van de diaconie, maakte deel van de tuin, gepacht door Willem Knoppert. Van der Wel's bedoeling was om er een huis voor zich te laten bouwen. De diaconie ging accoord voor de toen gangbare prijs van f 5,50 per vierkante meter.

Toch is de koop niet doorgegaan. Uiteindelijk is de voormalige boer van de Schoutswoning in Delft - aan de Sporsingel - gaan wonen. In 1913 stierf op 27-jarige leeftijd zijn dochter. Zij was ongehuwd en woonde bij vader en moeder. Haar dood heeft het echtpaar Van der Wel erg aangegrepen. Zij zagen van de koop af en verhuisden naar Delft, waar een andere dochter woonde, met wie zij hun leed konden delen.

Leen Lock, secretaris van het College van Notabelen schrijft in zijn notulenboek op 27 november 1913, dat hij (van der Wel) zijn herverkiezing niet aanneemt, omdat hij naar Delft gaat verhuizen in verband met het overlijden van "zijn geliefde dochter". De notulen van de notabelen zijn altijd zeer kort en krachtig: namen en feiten. Deze toevoeging duidt er op dat het sterven van dochter Jaapje de oude mensen en ook de dorpsbewoners erg heeft aangegrepen.

De nieuwe president-kerkvoogd werd Bruin Noordam, de boer op Klein-Suyderveld aan de Heulweg, waar thans de tunnel is voor de verlengde Lozerlaan. In de opengevallen plaats van notabele werd gekozen Pleun van der Wel, de nieuwe boer op de Schoutswoning. Gedurende vele jaren heeft hij deze functie bekleed: van 1914 tot 1955, meer dan 40 jaar, waarvan vele jaren, sinds 1925 als secretaris.

ONZE NOTABELEN 15

Hervormde kerk

DE TRAMCOMMISSIE

Een tweede verzoek, maar nu om de gehele tuin van Willem Knoppert te kopen, kwam van de zgn. Tramcommissie. Deze had namelijk het plan om een dubbelspoor aan te leggen tussen Wateringen en Loosduinen en de bouw van een tramstation. De plannen voor een tramverbinding van Wateringen met het spoorwegnet was al gedurende jaren voor ons dorp een lijdensweg. In 1881 was de Westlandse Stoomtramweg Maatschappij opgericht. Alle Westlandse gemeenten konden aan dit spoorwegnet verbonden worden, mits zij bereid waren een bepaalde som aan het Stichtingskapitaal bij te dragen. Onze gemeenteraad had er echter het geld niet voor over. Het spoorwegnet kwam er, maar Wateringen was er niet mee verbonden. In latere jaren had men van deze negatieve beslissing zeer veel spijt. Met de opkomst van het veilingwezen, was een verbinding met het spoorwegnet voor de afvoer van de tuinprodukten zeer gewenst. Nieuwe pogingen werden aangewend om Wateringen uit zijn isolement te verlossen. Omstreeks 1912 leken de pogingen te slagen. Besprekingen met de diaconie werden geopend en allerhande vragen, zoals het schatten van de waarde van de tuin en de kansen op onteigening werden in de kerkeraad besproken.

Maar door de benarde situatie van Nederland tijdens de Eerste Wereldoorlog is er van deze plannen om Wateringen met Loosduinen per spoor te verbinden niets gekomen.

Wateringen had de boot, of liever de tram gemist. Voorlopig zou bijna alle vervoer voor de tuinder en de expediteur over het water gaan, totdat de vrachtauto deze taak van de schuit overnam.

Voor vele Wateringers was het jammer, dat de plannen van de Wateringse Tramcommissie uiteindelijk schipbreuk leden. Voor de gewone man was het een hele opgave om in de stad de noodzakelijk boodschappen, zoals kleding, te doen. De boeren die in het bezit waren van paard en wagen, hadden daar geen last van.

Hoe moeilijk de situatie aan het begin van deze eeuw was, ondervond Klaas Beekenkamp, zoon van de Heulse tolgaarder. Klaas bezocht omstreeks 1920 de mulo in de Spiegelstraat in Den Haag. Dat kostte hem dagelijks een fikse wandeling. Eerst over de Holle Watering. Na de Poeldijkseweg overgestoken te hebben liep hij dan langs de Wen en bereikte zo de Nieuweweg bij de Leugenbrug, tussen Poeldijk en Loosduinen. Daar nam hij de tram, die hem via Loosduinen naar Den Haag bracht. s'Avonds dezelfde weg met de benenwagen weer terug.

De Wateringers kozen een andere route om in de stad te komen. Zij konden met het "spoor". Zo verging het ook de ouders van Jaantje Idema (de latere mevr. Nietvelt) in 1909 toen dat dochttertje maandenlang in het Kinderziekenhuis in Den Haag lag. Het was voor de ouders elke week een hele reis om hun kind te bezoeken. Het ging dan richting Rijswijk over de Lange Noordweg en de Vredenburgweg. Halverwege de Vredenburgweg bevond zich, toen nog geheel landelijk gelegen, een halte van de Ned. Spoorwegen, door de Wateringers steevast heel deftig station genoemd, welke naam het eigenlijk niet verdiende.. Daar had men de keus om naar Delft of naar Den Haag te reizen.

Historische Werkgroep "OUD-WATERINGEN & KWINTSHEUL".

Er werden in die tijd verscheidene pogingen aangewend een dienst te onderhouden met een paardentram tussen Kwintsheul en het station Rijswijk. Al deze pogingen mislukten. De laatste paardentram was van Piet Janknegt, zoon van de Heulse aannemer. Deze paardentram werd verdrongen door de omnibus van Piet Lipman, de Wateringse smidszoon die een busdienst tussen Wateringen en Den Haag opende, waarmee hij in 1922 Wateringen voorgoed uit zijn isolement verlostte.

